

Suomen luonnon uhanalaiset

PowerPoint –esityksen muistiinpanot

1. **Suomen luonnon uhanalaiset.** WWF eli maailman luonnonsäätiö toimii kansainvälisesti monimuotoisuuden häviämisen hidastamiseksi sekä ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen pienentämiseksi. Lajien uhanalaisuus tuntuu kaukaiselta asialta, mutta jokaisella meistä on mahdollisuus vaikuttaa lajien säilymiseen. *Kuvassa äärimmäisen uhanalainen naali.*
2. **Monimuotoinen luonto on elämän ehto.** Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen hidastaminen on maailmanlaajuinen tavoite. Monimuotoisuus turvaa eliökehän tasapainoa. Mitä vähemmän tietyssä luonnonympäristössä on lajeja, sitä herkempi se on muutoksille. Monimutkaisten vuorovaikutussuhteiden vuoksi jokainen laji on osa kokonaisuutta ja yhden lajin häviäminen voi johtaa muidenkin lajien sukupuuttoon. Esimerkiksi pölyttäjien väheneminen vaikeuttaa kasvilajien lisääntymistä.
3. **Kaikilla on oikeus hyvään elämään.** Jokainen laji on erilainen kuin mikään muu ja siksi jo itsessään arvokas. Ihmisen ei ole oikeutta päättää siitä, mikä laji maapallolla saa elää ja mikä ei. *Kuvassa erittäin uhanalainen susi.*
4. **Suomessa tavataan yli 45 000 lajia.** Rauhoittamattomia ”haittaeläimiä” ovat mm. monet myyrät, hiiret ja rotta sekä varis, harakka, harmaa- ja merilokki, kesykyyhky ja räkättirastas ja poronhoitoalueella korppi. Luonnonsuojeluasetuksella on tällä hetkellä rauhoitettu 62 eläintä, 131 putkilokasvia ja 13 sammalta. Rauhoitetun lajin häiritsemisestä voidaan rankaista sakoilla, jotka määräytyvät lajin harvinaisuuden mukaan.
5. **Suomessa 2 247 uhanalaista lajia.** Suomen lajien uhanalaisuutta selvitettiin laajasti vuosina 2007 - 2010. Selvitysurakka oli suuri: mukana oli 160 johtavaa asiantuntijaa Suomesta. Suomessa esiintyvistä lajeista pystyttiin arvioimaan 45 %. *Kuvassa äärimmäisen uhanalainen ahma.*
6. **Laji on uhanalainen eli vaarassa hävitä, jos...**
lajin uhanalaisuuden taso voidaan määrittää IUCN:n eli Maailman luonnonsuojeluliiton luomien kriteerien avulla. Määrittämisessä otetaan huomioon lajin lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä, levinneisyys- ja elinalueiden koko ja lukumäärä sekä populaation häviämismuutos. **Esimerkki:** Laji on äärimmäisen uhanalainen jos *jokin* seuraavista ehdoista täyttyy: laji 1) esiintyy vain 5 km² alueella, 2) esiintyy vain muutamassa esiintymässä, 3) on taantunut viimeisen 10 vuoden aikana huomattavasti, 4) populaation koko on alle 250 lisääntymiskykyistä yksilöä.
7. **Luokitus kertoo uhanalaisuuden asteesta Suomessa.** Uhanalaisuusluokat kuvaavat lajin häviämisen todennäköisyyttä tietyllä aikavälillä. Korkeimmassa uhanalaisuusluokassa olevista lajeista tulee ilman suojelutoimia häviämään suurempi osa kuin alemmissa luokissa. Uhanalaisiksi määritellään seuraaviin kolmeen luokkaan kuuluvat lajit: äärimmäisen uhanalaiset, erittäin uhanalaiset ja vaarantuneet. *Kuvassa erittäin uhanalainen valkoselkätikka.*

8. **Suurin osa uhanalaisista elää etelän metsissä.** Suomessa on voitu erottaa yli 20 erilaista tekijää, jotka ovat aiheuttaneet uhanalaistumista. Metsäelinympäristön muutokset (lahopuun väheneminen, puulajisuhteiden muutokset, metsien uudistamis- ja hoitotyöt, vahojen puiden väheneminen) ovat syinä lähes kolmanneksen lajien uhanalaisuudesta. Uhanalaisten lajien esiintyminen painottuu Etelä-Suomeen, sillä elinympäristöjä on etelässä hyödynnetty tehokkaammin ja ihmisen vaikutus on ollut suurempaa kuin pohjoisessa.
9. **Maankäytön muutokset heikentävät elinoloja.** Perinneympäristöissä ja muissa ihmisen muuttamissa ympäristöissä (mm. viljely- ja jättömaat) elää 23 % Suomen uhanalaisista lajeista. Umpeenkasvu heikentää avoimia elinympäristöjä kuten niittyjä ja rantoja, ja on kasvien, niistä riippuvaisten hyönteislajien sekä lintulajien uhkana. Myös pellonraivaus, rakentaminen, kaivostoiminta ja energiantuotanto (turpeenosto, vesirakentaminen) häiritsevät lajeja. *Kuvassa WWF:n talkooleiriläiset parantavat niittylajien elinolosuhteita niittämällä.*
10. **Häirintä ja pyynti pienentävät populaatioita.** Lähes puolet Suomen riistalajeista on uhanalaisia (esimerkiksi euroopanmajava, hilleri, jouhisorsa ja heinätavi) mutta silti niitä saa metsästä. Uhanalaisten ja taantuvien kantojen hyödyntäminen ei ole ekologisesti kestävää eikä sitä voida pitää perusteltuna. Suurpetojen kannan kasvua voidaan edistää puuttamalla yhä tarkemmin salametsästykseseen, joka on suurin uhka. Osa häirintätekijöistä on Suomen ulkopuolella esim. lintujen talvehtimisalueilla. *Kuvassa äärimmäisen uhanalainen saimaannorppa, jota voidaan suojella verkkokalastusta rajoittamalla.*
11. **Vieraslajit, kilpailu ja risteyvät hävittävät.** Esimerkiksi risteymä rusakoiden kanssa uhkaa metsäjänistä ja naali kilpailee elintilasta ketun kanssa. *Kuvassa euroopanmajava, joka on kärsinyt vieraslajina Suomeen tulleen kanadanmajavan levittäytymisestä.*
12. **Muuttuva ilmasto uhkaa.** Ilmastonmuutoksen vaikutusten arviointi on vielä vaikeaa, mutta se on voitu todentaa yhdeksi uhanalaisuuden syistä yhteensä 32 suomalaisella eliölajilla. Näistä suuri osa on pohjoisten alueiden sammalia. Myös lumeen ja jäähän sopeutuneille lajeille, kuten naalille ja saimaannorpalle, ilmaston lämpeneminen on uhka. *Kuvassa äärimmäisen uhanalainen naali.*
13. **WWF toimii aktiivisesti lajien suojelemiseksi.** Pitkäjänteinen lajien suojeleminen on jo tuottanut tuloksia. Esimerkiksi monen lintulajin kanta on vahvistunut, joten uhanalaisuusluettelosta on 2010 poistunut kuusi lajia. Ilmastonmuutoksen edetessä Suomen lintu- ja perhoslajiston ennustetaan monipuolistuvan. Vuoden 2000 arvioinnin jälkeen Suomesta löytyneitä uusia nisäkäslajeja ovat kääpiölepakko, vaivaislepakko, etelänlepakko ja lampisiippa. *Kuvassa vierekkäin ihmisen kädenjälki ja suden jälki.*
14. **Merikotkan talviruokinta on voitu lopettaa.** WWF perusti vuonna 1973 merikotkatyöryhmän. Suomessa pesi tuolloin vain noin 35 merikotkaparia, jotka olivat ympäristömyrkyjen takia melkein lisääntymiskyvyttömiä. Merikotkatyöryhmä ruokki kotkia talvisin lihalla, jotta kotkien ei tarvinnut syödä myrkyllisiä kaloja. Talviruokinnan ja muiden suojelutoimenpiteiden avulla merikotka on saatu pelastettua sukupuutolta. Nykyisin kuoriutuu yli 300 merikotkan poikasta vuodessa ja merikotka on luokitukseltaan vaarantunut.

15. **Saimaan verkkokalastusta rajoitettu.** WWF on jo yli 30 vuotta tehnyt sinnikästä työtä saimaannorpan suojelemiseksi. Sinä aikana saimaannorppakanta on säilynyt, kasvanut ja levinnyt uusille alueille. 80-luvun alussa WWF alkoi tehdä Saimaan vesialueiden osakaskuntien kanssa vapaaehtoisia sopimuksia keväisen verkkokalastuksen rajoittamisesta. Keväällä 2011 säädettiin valtioneuvoston toimesta verkkokalastuskielto vielä rajoittamattomille alueille. Tavoitteena on vähentää kuuttien kuolemia ja lisätä saimaannorpan kanta 400 yksilöön vuoteen 2050 mennessä.
16. **Jokainen voi toimia uhanalaisten suojelemiseksi.** Lajien ja elinympäristöjen uhanalaistuminen ei tapahdu sattumalta ja kaukana, vaan omat elintapamme saavat ne aikaan. Paperia ja sähköä tuhlatessamme tai ruokaa pois heittäessämme haaskaamme resursseja. Kulutustottumustemme ylläpitämiseksi metsää kaatuu niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, peltojen ravinteet rehevöittävät vesistöjä ja suota tuhoutuu turpeennostossa.
17. **WWF kiittää suomalaisen luonnon puolesta.** Suomen ja maailman uhanalaisia lajeja voi auttaa tekemällä esimerkiksi päivätyökeräyksen WWF:n suojelutyön hyväksi. *Kuvassa suden pentu.*

Lähteet:

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: **Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010.** Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 s.

www.wwf.fi

www.ymparisto.fi